

La funció d'inclusió socioeducativa a través del lleure educatiu:

Anàlisi dels esplais de la Fundació Catalana de l'Esplai

Fundesplai
Fundació Catalana de l'Esplai

Federació Catalana de l'Esplai | Fundesplai

Universitat de Girona
Liberi
Grup de Recerca en Infància, Joventut i Comunitat

Estudi portat a terme per
Pere Soler-Masó
Carme Montserrat
Edgar Iglesias
Anna Planas
Gala Lima
Alaitz Intxaustegi
Martí Dolz

Liberi – Grup de Recerca en Infància Joventut i Comunitat
Universitat de Girona

Girona, juliol del 2026

Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional (CC BY-NC-ND 4.0)

Aquest informe és el resultat del contracte de prestació de serveis entre la Universitat de Girona i la Fundació Catalana de l'Esplai (Fundesplai) que es va signar el 4 de febrer del 2025 amb l'objectiu de realitzar una valoració de la funció socioeducativa i una anàlisi dels resultats que tenen els esplais de la Federació Catalana de l'Esplai i la Fundació Catalana de l'Esplai segons els diferents agents que hi intervenen.

En aquest informe final es recullen i sintetitzen els diferents resultats obtinguts al llarg de la recerca i es fa referència als informes específics amb els resultats parcials en les diferents fases i instruments d'anàlisi. Finalment, en l'apartat de síntesi de resultats i reflexions finals es fa el creuament de tota la informació recollida i se'n presenten els resultats finals.

Índex

1. Introducció 4
2. Emmarcament de la recerca 5
   2.1. El lleure educatiu i els esplais a Catalunya 5
   2.2. La Fundació Catalana de l'Esplai 6
3. Objectiu 9
4. Metodologia 10
   4.1. Delimitació de la població d'estudi 10
   4.2. Configuració dels grups d'experts 11
   4.3. Disseny i aplicació dels qüestionaris 12
   4.4. Delimitació de l'estudi de cas 14
5. Resultats 17
   5.1. Qüestionaris a infants i adolescents de la FCE 17
   5.2. Qüestionaris educadors/es, monitors/es i antics monitors/es de la FCE 17
   5.3. Estudi de cas a Cervelló 17
   5.4. Estudi de cas a Esplugues 18
6. Síntesi de resultats 19
   6.1. La percepció dels infants, adolescents, monitors i monitores en l'esplai diari 19
   6.2. La percepció dels infants, adolescents, monitors, monitores i antics monitors/es en l'esplai de cap de setmana 22
   6.3. L'estudi de cas de Cervelló 27
   6.4. L'estudi de cas d'Esplugues de Llobregat 29
7. Reflexions finals 32
8. Bibliografia 35
9. Annexos 36

1. Introducció

Aquest informe presenta els resultats d'un estudi elaborat pel *Grup de Recerca Liberi. Recerca en Infància, Joventut i Comunitat*, de la Universitat de Girona per encàrrec de la Fundació Catalana de l'Esplai (Fundesplai), amb l'objectiu d'analitzar la funció d'inclusió socioeducativa dels esplais que integren la seva xarxa. Pretén conèixer l'impacte educatiu i social dels seus esplais i recollir la mirada dels diferents agents implicats en aquests espais educatius de lleure. L'estudi es porta a terme en el període 2025 – 2026.

La recerca realitzada combina una valoració de la funció socioeducativa —centrada en els rols d'inclusió, prevenció i compensació de desigualtats— amb una anàlisi dels resultats percebuts en termes de satisfacció, aprenentatges i impacte comunitari. S'ha comptat amb la participació de diversos col·lectius: infants i adolescents que actualment assisteixen a esplais diaris i de cap de setmana, educadors i educadores en actiu, antics monitors i monitores, famílies dels infants que participen en aquests esplais, així com també altres agents educatius i socials que formen part del context d'alguns dels esplais.

Amb un enfocament participatiu, l'estudi s'ha desenvolupat mitjançant qüestionaris específics per a cada col·lectiu i la creació de grups d'experts formats per infants, adolescents i educadores i educadors, que han estat involucrats tant en la definició dels instruments com en la discussió dels resultats obtinguts. A més, per aprofundir en les dinàmiques i pràctiques concretes dels esplais en relació amb la inclusió socioeducativa, s'han dut a terme dos estudis de cas en municipis amb característiques territorials diferenciades: un en un context metropolità (Esplugues de Llobregat) i un altre en un context semi rural (Cervelló). Aquests estudis han permès complementar la informació amb grups de discussió amb famílies i entrevistes a altres agents del territori, aportant d'aquesta manera una mirada més qualitativa i contextualitzada sobre la tasca educativa dels esplais.

2. Emmarcament de la recerca

2.1. El lleure educatiu i els esplais a Catalunya

Segons la Generalitat de Catalunya l'educació en el lleure designa un conjunt d'iniciatives, moviments i experiències que es realitzen en el temps lliure d'infants i joves amb una intencionalitat pedagògica fora del currículum escolar i de l'àmbit familiar (Generalitat de Catalunya, s. d., apartat “Lleure”.E-Joventut. Recuperat 22 de juny de 2026) .

Aquesta concepció s’alinea amb el que recull el Diccionari d’Educació del Termcat, que defineix l’educació en el lleure com “*l’acció educativa que es duu a terme en el temps lliure dels infants i dels joves, generalment en un marc no formal, mitjançant activitats lúdiques, culturals o comunitàries, amb la finalitat de contribuir al seu desenvolupament personal i social*” (Termcat, s.d.).

D'altra banda, segons el *Consell Escolar de Catalunya* (2020), el lleure educatiu forma part de l’ecosistema educatiu del país i contribueix a l’equitat, l'educació integral i el dret a l’educació més enllà de l’escola. En concret, s’assenyala que el lleure educatiu permet abordar dimensions formatives que sovint queden al marge del currículum escolar, com la participació, la convivència o l’expressió creativa (CEC, Document 2/2020).

L’educació en el lleure a Catalunya es vehicula de maneres molt diferents, amb iniciatives promogudes per entitats socials, esplais i agrupaments juvenils arrelats al territori; amb iniciatives portades directament per la pròpia administració pública municipal o d’altres instàncies administratives i, també, des de la iniciativa empresarial cobrint d’aquesta manera un sector educatiu poc reconegut però amb una gran demanda de servei i atenció, de la qual avui difícilment podríem prescindir. A Catalunya tenen molta tradició les iniciatives promogudes per entitats socials. S’identifiquen amb les propostes de lleure educatiu de base associativa, voluntària i comunitària. Tal com es detalla al document “*Objectius de Desenvolupament Sostenible i la seva aplicació als infants i els adolescents*” (Generalitat de Catalunya, 2023), aquestes entitats són clau per garantir la participació activa dels infants i adolescents en la societat, així com per fomentar entorns protectors i d’acompanyament emocional i educatiu. En el mateix sentit, recentment s’ha aprovat per part del govern de la Generalitat de Catalunya (2026) l’Estratègia de reconeixement d’aquest lleure educatiu a través de la qual es vol reforçar la tasca educativa, de cohesió social, de solidaritat, de compromís col·lectiu, de participació democràtica, de preservació de la llengua catalana i la identitat que porten a terme entitats com la que és objecte d’estudi en aquest treball.

Els esplais constitueixen una de les formes més consolidades d’educació en el lleure a Catalunya. Segons queda definit pel Termcat (Dept. de Política Lingüística, s.d.), un Esplai és un *centre d'esbargiment per a infants i joves organitzat amb els corresponents monitors/es de lleure, en el qual s'ofereixen activitats lúdiques i educatives com ara tallers, jocs o servei de ludoteca* (Termcat, diccionari d’educació). Se’n destaca el seu caràcter de moviment juvenil específic en els territoris de parla catalana, com Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. Aquest moviment treballa des del voluntariat per al

desenvolupament integral de la infància i l'adolescència, fonamentant-se en valors com la igualtat, la llibertat, la participació associativa, l'educació ambiental i la promoció dels drets dels infants.

Els esplais poden assumir diverses modalitats de funcionament: els centes d'esplai diari, l'esplai de caps de setmana i centres amb ambdues modalitats. Es considera **esplai diari** aquell recurs educatiu en el lleure que desenvolupa la seva activitat de manera regular i continuada durant els dies lectius de la setmana, habitualment en horari extraescolar. La seva intervenció es fonamenta en el desenvolupament integral dels infants i adolescents a través de propostes lúdiques, creatives i socioeducatives, amb especial atenció a la inclusió, la igualtat d'oportunitats i la participació activa. Aquest model es pot implementar durant el curs escolar i, en alguns casos, ampliar-se als períodes de vacances escolars. L'activitat es desenvolupa en coordinació amb els serveis educatius i socials del territori. L'atenció en aquest cas va a càrrec de personal contractat per atendre aquesta funció diària.

Actualment el model de serveis d'intervenció socioeducativa de la Generalitat de Catalunya empren el concepte de *Serveis d'Intervenció Socioeducativa (SIS)* entesos com a serveis públics socioeducatius, preventius i d'atenció diürna (acollint en molts casos centres oberts o esplais diaris), on es porten a terme activitats de lleure educatiu i de reforç escolar. En alguns casos, doncs, els SIS coincideixen amb els esplais diaris.

Els **esplais de caps de setmana** són també un recurs d'educació en el lleure que majoritàriament porten a terme la seva activitats de forma periòdica durant els caps de setmana al llarg del curs escolar. Aquestes activitats tenen una finalitat educativa i lúdica i es desenvolupen en un marc d'educació no formal i associativa, orientada a la transmissió de valors, la cohesió social i el desenvolupament personal de la infància i l'adolescència. L'atenció en aquest cas sol anar a càrrec de personal voluntari.

2.2. La Fundació Catalana de l'Esplai

Fundesplai és el nom amb què s'identifica la Fundació Catalana de l'Esplai i el conjunt d'entitats que hi estan vinculades. És una entitat sense afany de lucre que, durant més de cinquanta anys, ha desenvolupat projectes en àmbits com el lleure educatiu, l'acció socioeducativa, l'educació ambiental, la formació de professionals i el suport a altres entitats del tercer sector, amb presència arreu del territori català. La seva missió consisteix a educar infants i joves, enfortir les entitats de lleure i el tercer sector, millorar el medi ambient i promoure la ciutadania i la inclusió social (Fundesplai, 2024).

En l'àmbit del lleure educatiu, la Federació Catalana de l'Esplai (FCE) promou esplais diaris i de cap de setmana, casals, colònies escolars i estades a la natura. Aquestes activitats s'adrecen principalment a infants, adolescents i joves, i tenen com a objectiu contribuir al seu desenvolupament personal, relacional i comunitari fora de l'àmbit escolar formal.

La Federació Catalana de l'Esplai (FCE) forma part de Fundesplai i impulsa el reconeixement social i educatiu dels centres d'esplai i n'articula diferents dinàmiques territorials a través del treball en xarxa. A través de la Federació Catalana de l'Esplai (FCE) es dona suport als esplais i se'ls acompanya en al seva funció.

L'entitat col·labora amb escoles, administracions i altres agents socials, i desenvolupa la seva activitat a través d'una estructura federativa que facilita la coordinació entre projectes i territoris.

La Federació Catalana de l'Esplai acompanya i dinamitza 143 esplais i projectes de lleure diferenciats (grups d'esplai, casals de joves, grups de lleure amb diversitat funcional,...) que es corresponen a 74 entitats jurídiques i associacions.

Pel que fa específicament als esplais, durant aquest mateix curs escolar la Federació ha atès 8.842 infants i adolescents. D'aquests, un 46,25% ha participat en esplais de funcionament diari, un 25,01% en esplais de caps de setmana, i un 28,75% en serveis que combinen ambdues modalitats (vegeu Taula 1). Cal tenir en compte que aquestes dades només fan referència als infants atesos durant el curs escolar i no s'inclouen els que participen de les activitats de vacances.

Taula 1. *Participants de la FCE distribuïts per tipologia de servei.*

Tipologia esplai	Núm. infants i adolescents (4 a 17 anys)
Esplais diaris	4089
Esplais diaris i cap de setmana	2211
Esplais cap de setmana	2542
Total	8842

A continuació s'exposen les dades de participants de la FCE distribuïdes per territori i franja d'edat (Taula 2). El perfil d'aquestes persones és molt divers, tant pel que fa a les seves necessitats educatives com a les seves condicions socials i culturals. En aquest marc, 1.003 infants i adolescents d'entre 0 i 17 anys presenten necessitats específiques de suport educatiu (NESE), la qual cosa representa un 11,34% de la població total atesa des dels esplais de la FCE.

Taula 2. *Participants de la FCE distribuïts per tipologia de servei i comarca (2024-2025)*

Comarca	Entitats actives	Participants			
		0-3 anys	4-12 anys	13-17 anys	Total
Alt Penedès	1	8	78	5	91
Anoia	2	7	433	108	548
Baix Llobregat	19	134	3091	617	3842
Barcelonès	14	109	4136	624	4869
Garraf	1	0	55	9	64
Gironès	1	0	9	9	18
Maresme	1	25	226	88	339
Osona	1	31	222	93	346
Ribera d'Ebre	1	5	265	62	332
Terra Alta	2	284	732	92	1108
Vallès Occidental	20	56	1522	495	2073
Vallès Oriental	6	0	422	177	599

Total	74	659	11191	2379	14229

D'altra banda, el 65,79% dels infants i adolescents atesos als esplais de FCE es troben en situació de risc social. En termes absoluts, això representa un total de 5.817 infants i joves en risc de pobresa i exclusió social, dels quals 3.085 són de gènere masculí, 2.729 de gènere femení i 3 persones s'identifiquen com a no binàries. Aquestes dades del 2024 provenen de la comptabilització de les derivacions de diferents serveis a cada entitat que forma part de FCE.

Pel que fa al monitoratge, el 2025 hi ha un total de 1762 monitors/es que participen en els esplais. Concretament, hi ha 542 monitors/es que aquest curs acadèmic s'han dedicat als esplais diaris, 397 que han participats dels esplais de cap de setmana i 823 que han participat d'esplais que ofereixen la doble modalitat.

A partir de les dades disponibles, es pot fer una aproximació al pes que representa Fundesplai dins del conjunt de l'educació en el lleure a Catalunya. Aquesta anàlisi es realitza a partir de la comparació entre les dades proporcionades per Fundesplai corresponents al curs 2024-2025 i les dades oficials de la Direcció General de Joventut de la Generalitat de Catalunya, recollides l'any 2022, centrades en els serveis d'esplai que actuen de manera regular durant el curs escolar.

A més del volum de serveis i participants, destaca la incidència de la FCE en la cobertura de necessitats socials i educatives específiques. Un total de 1003 infants i adolescents atesos presenten necessitats específiques de suport educatiu (NESE) l'any 2025. Això representa un 7% dels infants i adolescents que utilitzen aquests serveis. A més, 5.817 (40,9%) dels infants i joves que participen en aquests esplais que formen part de la Federació es troben en situació de risc de pobresa o exclusió social.

3. Objectiu

L'objectiu d'aquest estudi és analitzar la funció socioeducativa dels esplais de la Fundació Catalana de l'Esplai (FCE), amb especial atenció al seu paper en la inclusió, la prevenció i la compensació de desigualtats socials. Es pretén valorar l'impacte que tenen aquests espais educatius de lleure en el desenvolupament personal i social dels infants i adolescents que hi participen, així com en el seu entorn familiar i comunitari.

L'estudi també busca identificar aquells elements que contribueixen a generar entorns educatius significatius, accessibles i acollidors, i detectar àmbits de millora per tal de reforçar la funció dels esplais com a agents de transformació social. Per assolir aquest propòsit, s'ha recollit la mirada d'infants i adolescents que participen actualment als esplais diaris i de cap de setmana, del personal educador en actiu i d'antics monitors i monitores, així com d'altres agents implicats en l'ecosistema educatiu local.

L'enfocament de la recerca és ampli i participatiu, ja que d'una banda vol obtenir dades quantitatives sobre la valoració del servei, i de l'altra pretén incorporar els sabers i les experiències dels diferents col·lectius per interpretar els resultats i orientar accions futures.

4. Metodologia

La recerca parteix d'un enfocament participatiu que reconeix la importància d'incorporar les opinions i els sabers de totes les parts implicades en l'objecte d'estudi al llarg de tot el procés. Per aquest motiu, diferents agents participen tant en el disseny dels instruments de recerca com en la interpretació i discussió dels resultats.

4.1. Delimitació de la població d'estudi

Aquesta recerca es focalitza en l'anàlisi de les entitats federades a la FCE durant els anys 2025 i 2026, i s'emmarca específicament en l'estudi de la població d'infants i adolescents d'entre 9 i 17 anys.

Les entitats analitzades inclouen esplais de cap de setmana, esplais diaris i centres amb ambdues modalitats. S'han exclòs, per limitacions del mateix encàrrec de recerca, els centres que només ofereixen activitats d'estiu.

Les dades disponibles proporcionades per la FCE inclouen la població d'usuaris d'entre 4 i 17 anys, sense una desagregació completa per edat any a any. Per aquest motiu, s'ha dut a terme una estimació aproximada del volum d'infants i adolescents dins la franja concreta de 9 a 17 anys, utilitzant una estratègia de segmentació proporcional.

La FCE té identificats l'any 2025 un total de 2.118 participants dins la franja de 13 a 17 anys. Pel que fa al grup d'entre 4 i 12 anys (7.947 participants), s'ha assumit una distribució equitativa per edats, dividint la franja en nou segments anuals. D'aquesta manera, s'han seleccionat les quatre edats compreses entre els 9 i els 12 anys i se n'ha estimat el nombre de participants multiplicant el valor mitjà per segment. Aquesta estimació s'ha sumat posteriorment a la xifra dels 13-17 anys (veure Taula 3).

El resultat és una estimació de 5.650 infants i adolescents d'entre 9 i 17 anys que han participat en serveis d'esplai de Fundesplai durant el curs 2024-25. Aquesta xifra constitueix la població de referència de la recerca.

Taula 3. *Estimació de la població d'estudi (9–17 anys).*

Franja d'edat	Núm. participants	Càlcul estimació	Total estimat
4–12 anys	7.947	-	-
9 – 12 anys	-	(7.947/9) x 4	3.532
13–17 anys	2.118	-	2.118
9–17 anys			5.650

4.2. Configuració dels grups d'experts

Amb l'objectiu d'incorporar la veu dels protagonistes i enriquir el procés d'investigació amb l'experiència directa dels col·lectius implicats, es constitueixen diversos grups d'experts que participen activament en diferents fases del projecte. Aquests grups han permès contrastar les decisions metodològiques, ajustar els instruments de recollida de dades i interpretar els resultats des d'una perspectiva situada i compartida.

4.2.1. Selecció dels grups

Els grups d'experts són seleccionats per la mateixa FCE. Es conformen quatre grups diferenciats: un amb infants i adolescents dels esplais diaris, un amb infants i adolescents dels esplais de cap de setmana, un amb educadors i educadores dels esplais diaris i un amb monitors i monitores dels esplais de cap de setmana. Tots els grups s'han constituït de manera voluntària, amb el corresponent consentiment informat per part dels participants. En el cas dels menors d'edat, també s'ha recollit el consentiment de les seves famílies (vegeu l'Annex 1.1. Consentiment informat per respondre qüestionaris per a menors de 14 anys).

Els grups es descriuen a continuació:

Grup d'infants i adolescents dels esplais diaris*:* format per 6 membres entre 9 i 16 anys de diferents esplais de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Grup d'educadors/es dels esplais diaris: format per 9 professionals procedents de diversos esplais de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Grup d'infants i adolescents dels esplais de cap de setmana: format per 15 joves d'entre 10 i 17 anys que participen d'un esplai d'Esplugues de Llobregat.

Grup de monitors/es dels esplais de cap de setmana: format per 10 persones que fan de voluntàries a un esplai d'Esplugues de Llobregat.

4.2.2. Sessions i aportacions

Cada grup d'experts es va reunir en dues ocasions. En una primera sessió es va presentar el projecte de recerca i es va treballar conjuntament en la revisió i l'ajust dels qüestionaris destinats al seu col·lectiu. Aquesta sessió va permetre contrastar la comprensibilitat del llenguatge, la rellevància dels temes plantejats i l'adequació de les preguntes a la realitat del col·lectiu destinatari. Les aportacions fetes van derivar en modificacions concretes als instruments, com ara l'adaptació del vocabulari, l'afegit d'algunes preguntes obertes o l'eliminació d'aquells ítems que no resultaven clars o significatius.

La segona sessió es va dur a terme un cop finalitzada la recollida de dades, amb l'objectiu de presentar els primers resultats descriptius i generar un espai de comentari i discussió amb aquests grups d'experts, que contribuís a una interpretació més acurada i contextualitzada de les dades. Al mateix temps, en aquesta sessió, es van enregistrar imatges de les persones participants compartint opinions i resultats principals de la recerca.

4.3. Disseny i aplicació dels qüestionaris

Aquesta part de la recerca parteix de qüestionaris estructurats adreçats als tres col·lectius definits inicialment: infants i adolescents participants, educadors/es i monitors/es en actiu, i antics monitors/es. Per a cada grup s'han elaborat versions diferenciades del qüestionari, adaptades a les seves característiques i experiències. En el cas dels infants i adolescents, s'han dissenyat dos qüestionaris específics: un per als participants dels esplais diaris i un altre per als dels esplais de cap de setmana. Pel que fa al personal educatiu, també s'han desenvolupat dues versions del qüestionari: una per als professionals dels esplais diaris i una altra per als monitors/es dels esplais de cap de setmana. Finalment, s'ha distribuït un qüestionari a una mostra d'antics participants amb experiència com a monitors/es als esplais de la fundació, amb l'objectiu de recollir la seva mirada retrospectiva i valorar l'impacte educatiu i social de la seva trajectòria en aquests espais.

Els qüestionaris s'elaboren inicialment des de l'equip investigador i posteriorment són revisats per Fundesplai, que hi incorpora aportacions i suggeriments per adequar-ne els continguts a la realitat de la FCE. Posteriorment, els instruments es revisen i validen amb grups d'experts formats per persones vinculades a cada col·lectiu, amb l'objectiu d'assegurar-ne la comprensió i la rellevància. Tots els instruments s'elaboren mitjançant el programari LimeSurvey i es distribueixen principalment en format digital a través de la mateixa FCE, tot i que en alguns casos s'utilitzen versions en paper quan així es sol·licita. En el cas dels menors de 14 anys, es recull el consentiment informat per part de les famílies o tutors legals (es pot consultar el model de consentiment informat a l'Annex 1.1 Consentiment informat per respondre qüestionaris per a menors de 14 anys). Són els mateixos esplais els qui assumeixen la responsabilitat de fer-ne l'aplicació entre els i les infants, adolescents i monitors/es. Tots els qüestionaris es poden consultar íntegrament a l'Annex 2. Qüestionaris (apartats 2.1–2.5).

4.3.1. El qüestionari a infants i adolescents

El qüestionari dirigit als infants i adolescents dels esplais diaris (vegeu l'Annex 2.1 Qüestionari a infants i adolescents Esplai Diari) inclou un total de 48 preguntes, de les quals 44 són tancades i 4 obertes. Aquest instrument recull dades personals bàsiques, com l'edat, el gènere, l'origen geogràfic i la situació educativa, i explora aspectes relacionats amb la freqüència d'assistència a l'esplai, les motivacions per participar-hi i les activitats realitzades. També s'hi inclouen preguntes que permeten conèixer la percepció que tenen del clima relacional i emocional, així com de l'acollida i el tracte rebut per part dels educadors/es i dels companys. Es recullen opinions sobre la participació en la presa de decisions, la relació amb les famílies i el grau de reconeixement de la seva opinió en temes que els afecten. A més, s'aborden possibles situacions de discriminació i es demana als infants que valorin el seu nivell de satisfacció amb diversos àmbits de la seva vida, com ara la relació amb la família, l'escola o el barri. Finalment, el qüestionari inclou espais perquè els participants expressin amb les seves paraules el que valoren de l'esplai i el que els agradaria canviar o millorar.

Pel que fa al qüestionari per a infants i adolescents dels esplais de cap de setmana (vegeu l'Annex 2.2 Qüestionari a infants i adolescents Esplai Cap de Setmana) , conté 62 preguntes, de les quals 56 són tancades i 6 obertes. Recull informació similar a la versió anterior, però amb un èmfasi més gran en les activitats realitzades durant el cap de setmana, els vincles que s'hi estableixen i el paper de l'esplai com a espai alternatiu

a altres opcions de lleure. També incorpora ítems específics sobre el suport emocional rebut, la llibertat d'expressar sentiments i preocupacions i la percepció de discriminacions en diferents contextos. A més, s'hi explora la participació de la família en les activitats de l'esplai, les llengües que s'hi utilitzen habitualment i la valoració global de l'experiència, tant des del punt de vista de la diversió com del desenvolupament personal.

4.3.2. El qüestionari a educadors i educadores

El qüestionari dirigit als professionals dels esplais diaris (vegeu l'Annex 2.3 Qüestionari a educadors/es Esplai Diari) consta de 56 preguntes, de les quals 48 són tancades i 8 obertes. L'instrument s'obre amb un bloc de preguntes sobre el perfil professional de la persona que respon, com ara el tipus de servei on treballa, la seva trajectòria, el rol que hi desenvolupa i el nombre d'hores dedicades. A continuació, es recull informació sobre el perfil dels infants i adolescents que assisteixen al servei, el context familiar i la participació en activitats. El qüestionari analitza també la percepció del personal sobre el paper preventiu del servei, el treball amb les famílies, el grau de participació dels infants i la seva capacitat d'expressar opinions.

S'inclouen ítems que valoren l'impacte de les accions educatives en diversos àmbits, com ara l'autoestima, la convivència familiar o les expectatives educatives. També es demana al personal que valori si disposa dels coneixements i recursos necessaris per acompanyar infants en situació de vulnerabilitat, i s'exploren les dificultats que poden sorgir en relació amb la diversitat cultural, la salut mental o les situacions de discriminació. Les preguntes obertes permeten identificar bones pràctiques, fortaleses del servei o aspectes que es podrien millorar.

4.3.3. El qüestionari a monitors i monitores

El qüestionari destinat als monitors i monitores dels **esplais de cap de** setmana (vegeu l'Annex 2.4. Qüestionari a monitors/es Esplai Cap de Setmana) inclou un total de 61 preguntes, de les quals 53 són tancades i 8 obertes. Igual que en el cas anterior, es recullen dades sobre el perfil del participant, la seva trajectòria com a monitor o monitora, les funcions que assumeix i la percepció sobre els infants amb qui treballa. L'instrument permet identificar les principals característiques dels infants que assisteixen als esplais i les motivacions per les quals hi participen. També s'hi inclouen preguntes sobre les activitats realitzades, la inclusió d'infants en contextos de vulnerabilitat i els aprenentatges que es promouen des del servei. A més, es valoren aspectes com el suport a la diversitat, la formació disponible per al voluntariat i la capacitat d'afavorir la participació, la cohesió i el sentiment de pertinença dels infants. S'explora també l'impacte personal que té el fet de fer de monitor o monitora, especialment en termes de desenvolupament personal, habilitats socials i compromís comunitari. Les preguntes obertes conviden a reflexionar sobre la qualitat del servei, els elements més positius i les principals mancances.

4.3.4. El qüestionari a antics monitors/es

El qüestionari adreçat a antics monitors i monitores consta de 41 preguntes (vegeu l'Annex 2.5 Qüestionari a antics monitors/es), de les quals 34 són tancades i 7 obertes. Aquest instrument està dissenyat per recollir una mirada retrospectiva sobre l'experiència educativa viscuda als esplais i el seu impacte a llarg termini. S'hi recullen

dades bàsiques com l'edat, el gènere, el país d'origen, la durada de la participació i si la persona també havia estat usuària de l'esplai durant la infància o l'adolescència. El qüestionari explora el perfil dels infants amb qui treballaven, la percepció sobre el seu benestar emocional, el grau d'acollida i la motivació per assistir-hi. També es pregunta sobre els aprenentatges adquirits pels infants, especialment aquells relacionats amb la resolució de conflictes, la convivència familiar i el suport emocional. Pel que fa a la pròpia experiència com a monitors o monitores, es demana a les persones participants que valorin les competències que van desenvolupar, la seva preparació per afrontar situacions de diversitat i vulnerabilitat i el paper que jugava l'equip educatiu en la inclusió social. A més, s'aborda l'impacte de l'experiència de monitoratge en el desenvolupament personal i professional, en la definició de la vocació i en el compromís social o comunitari. Finalment, es convida a valorar l'evolució percebuda dels esplais des de la seva etapa com a monitors/es fins a l'actualitat i a compartir reflexions o propostes de millora des d'una perspectiva històrica.

4.4. Delimitació de l'estudi de cas

A banda dels resultats quantitatius obtinguts a través dels qüestionaris administrats als diversos esplais de la Federació Catalana de l'Esplai, aquesta recerca incorpora també dos estudis de cas. Aquests s'han desenvolupat als municipis de Cervelló i d'Esplugues de Llobregat.

En cada un dels municipis l'objectiu és recollir i triangular diferents fonts d'informació de manera que es pugui obtenir un coneixement aprofundit de l'impacte que l'esplai té en cada municipi així com la perspectiva per part de les pròpies famílies i altres agents educatius. En cadascun dels esplais s'ha dut a terme un grup de discussió amb les famílies dels infants i joves participants, així com entrevistes amb diversos agents educatius de cada municipi seleccionats pels mateixos esplais en funció de la seva rellevància per a la tasca socioeducativa que desenvolupen.

4.4.1. Els esplais en els municipis seleccionats

En el cas de Cervelló, l'estudi se centra en l'experiència de *l'Esplai El Raconet*. Es tracta d'una entitat sense afany de lucre amb més de 45 anys de trajectòria a Cervelló, dedicada a l'educació en el lleure d'infants i joves. Desenvolupa principalment la seva activitat els dissabtes a la tarda, oferint un espai on els nens i nenes poden gaudir de jocs, dinàmiques, tallers i sortides en contacte amb la natura, fomentant la convivència i l'aprenentatge compartit. També organitza colònies i casals durant els períodes de vacances escolars, com Nadal, Setmana Santa, estiu i setembre. L'entitat està formada per un equip de monitors i monitores voluntàries que, amb el seu compromís, contribueixen a enriquir la vida social i comunitària del municipi. Durant l'any 2025 hi hagut un equip de 14 monitors i monitores voluntàries amb 60 infants a l'esplai i amb un total de 111 infants i joves, durant el curs i en la campanya de vacances.

Pel que fa a Esplugues de Llobregat l'anàlisi es focalitza en el *Grup d'Esplai Espurnes* i en el *l'Esplai Pubilla Cases–Can Vidalet* que, tot i que estrictament pertany al terme municipal d'Hospitalet, s'ha considerat convenient incloure'l perquè per la proximitat amb Esplugues té una clara funció d'acollida d'infants d'aquest municipi. L'esplai Espurnes va néixer l'any 1977 a Esplugues de Llobregat i ofereix una àmplia varietat d'activitats. D'una banda, desenvolupa l'activitat de diari en dies feiners, que inclou un

servei de recollida a escoles, berenar i tallers temàtics (expressió corporal, manualitats, música, jocs i ambients). També impulsa l'Espai Familiar, adreçat a infants de 0 a 3 anys i les seves famílies, i organitza casals durant els períodes de vacances escolars. A més, destaca l'activitat de dissabtes, dirigida a infants i joves de 3 a 18 anys, amb jocs, dinàmiques, excursions i colònies al llarg del curs, així com campaments d'estiu. Durant l'any 2025 hi ha hagut 5 monitores contractades per les activitats d'esplais diaris, 5 persones d'equip tècnic i 23 monitors/es voluntàries, i s'han atès un total de 282 infants i joves.

Pel que fa a *l'Esplai Pubilla Cases Can Vidalet* és una entitat de lleure educatiu amb més de 45 anys d'història, dedicada a la infància, la joventut i a la millora de la convivència als barris de Pubilla Cases, de l'Hospitalet de Llobregat i de Can Vidalet a Esplugues de Llobregat. L'Esplai ha acompanyat generacions d'infants, joves i famílies del barri. Proporciona esplai diari amb activitats de lleure de dilluns a dissabte, amb una proposta educativa basada en el joc, la convivència i la participació, fomentant valors com el respecte, la solidaritat i el compromís comunitari, i inclou també sortides i excursions al medi natural, així com un fort treball arrelat al barri i a la comunitat. Durant el curs es porten a terme projectes per a infants i joves de 0 a 17 anys, incloent espais de *canguratge* i espai familiar per a la petita infància, i també compte amb un grup de joves i adults amb diversitat funcional, consolidant un projecte inclusiu i comunitari. Al llarg del curs 2025 s'han acompanyat aproximadament 300 participants i a més, 300 infants i joves aproximadament durant la campanya d'estiu, incloent casals d'estiu, colònies i campaments. Tot això no seria possible sense la tasca incansable de l'equip educatiu, conformat per 36 persones, que donen continuïtat al projecte assegurant la tasca educativa i comunitària.

4.4.2. El grup de discussió amb les famílies

Es van dur a terme tres grups de discussió amb famílies, un per cada esplai seleccionat. Per a la configuració dels grups, es va demanar a cada esplai que fes arribar a les famílies la possibilitat de participar-hi, informant-les que aquests espais servirien per recollir opinions, experiències i reflexions amb la finalitat d'enriquir la recerca des de diferents perspectives, en aquest cas, la de les famílies (vegeu l'Annex 3 Guions Grups de Discussió amb Famílies, apartat 3.1. i 3.2.)

Pel que fa a la participació, als grups de discussió dels esplais Espurnes i Pubilla Cases hi van participar 8 persones en cadascun, mentre que al grup de discussió de l'esplai El Raconet hi van participar 9 persones. La durada dels grups va oscil·lar entre 1 hora i quart i 1 hora i mitja.

Els tres grups de discussió van comptar amb una participació elevada i es van desenvolupar de manera molt satisfactòria, afavorint un espai de diàleg ric i participatiu que va permetre recollir aportacions rellevants per aprofundir en la comprensió dels resultats del projecte.

4.4.3. Entrevistes a altres agents

Les entrevistes es van realitzar en format en línia i van tenir una durada d'entre 45 minuts i una hora. L'objectiu principal va ser recollir les opinions i experiències dels diferents agents, així com conèixer les dinàmiques de treball i els mecanismes de coordinació existents amb els centres d'esplai de cadascun dels municipis (vegeu l'Annex 4.1. Guió d'Entrevista d'Agents Educatius). Cada esplai, va seleccionar aquells agents educatius

que considerava més rellevants per la seva tasca. Els mateixos equips de monitors i monitores van actuar com a pont entre els agents educatius i l'equip investigador, iniciant el primer contacte i facilitant posteriorment la realització de les entrevistes.

Es van realitzar un total de sis entrevistes individuals a diferents agents educatius del territori, tres corresponents al municipi de Cervelló i tres als territoris d'Esplugues de Llobregat / l'Hospitalet de Llobregat. La selecció dels agents educatius es va dur a terme a partir de les propostes dels equips de monitors i monitores de cada esplai, que van facilitar el contacte de professionals que consideraven rellevants per a la seva tasca educativa i comunitària.

Pel que fa al territori de Cervelló, de les tres persones entrevistades, una ocupava un càrrec polític del municipi, una altra era tècnica d'un esplai diari del municipi i la tercera era mestra d'educació infantil d'una escola pública de Cervelló. En el cas del territori d'Esplugues de Llobregat, dues de les persones entrevistades ocupaven càrrecs tècnics de l'Ajuntament, una vinculada a l'àrea de serveis socials i l'altra a l'àrea d'acció comunitària i cicles de vida, mentre que la tercera entrevistada era la directora d'un centre educatiu de la zona.

5. Resultats

Els resultats s'han organitzat d'acord amb els diferents instruments de recerca aplicats. L'anàlisi detallada de cadascun d'aquests instruments es presenta en informes específics que es troben recollits als annexos d'aquest document. En aquest apartat s'indica la correspondència entre cada instrument i l'annex on es poden consultar els resultats complets.

A més, es recomana consultar l'Annex 5.6. Informe de Síntesi Descriptiva, que integra els resultats dels diferents qüestionaris i ofereix una visió global del conjunt de la recerca quantitativa.

5.1 Qüestionaris a infants i adolescents de la FCE

Vegeu l'Annex 5.1. Informe Esplai Diari Infants i Joves per als resultats del qüestionari a infants i adolescents dels esplais diaris.

Vegeu l'Annex 5.3. Informe Esplai de Cap de setmana Infants i Joves per als resultats dels qüestionari a infants i adolescents dels esplais de cap de setmana.

5.2. Qüestionaris educadors/es, monitors/es i antics monitors/es de la FCE

Vegeu l'Annex 5.2. Informe Esplai Diari Educadors i Educadores per als resultats del qüestionari a educadors i educadores dels esplais diaris

Vegeu l'Annex 5.4. Informe Esplai de Cap de setmana Monitors i Monitores per als resultats del qüestionari a monitors i monitores dels esplais de cap de setmana

Vegeu l'Annex 5.5. Informe Antics monitors/es per als resultats del qüestionari a antics monitors i monitores

5.3. Estudi de cas a Cervelló

Vegeu l'Annex 6.1. Informe descriptiu Esplai Raconet per als resultats de l'Esplai el Raconet

Vegeu l'Annex 6.2. Informe Grups de Discussió amb Famílies i Entrevistes amb Agents educatius de Cervelló per als resultats del grup de discussió amb famílies i entrevistes a agents educatius de Cervelló

5.4. Estudi de cas a Esplugues

Vegeu l'Annex 7.1. Informe descriptiu Esplai Espurnes per als resultats de l'Esplai Espurnes

Vegeu l'Annex 7.2. Informe descriptiu Esplai Pubilla Cases per als resultats de l'Esplai Pubilla Cases – Can Vidalet

Vegeu l'Annex 7.3. Informe GD amb Famílies i entrevistes amb Agents educatius d'Esplugues de Llobregat per als resultats del grup de discussió amb famílies i entrevistes a agents educatius d'Esplugues de Llobregat

6. Síntesi de resultats

A continuació es presenta una síntesi interpretativa dels resultats més rellevants, organitzada segons la tipologia d'esplai (diari i cap de setmana) i els diferents actors implicats. Els resultats precisos i més detallats es poden consultar en els diferents informes als quals es fa referència en el text que segueix i que ja han estat referenciats en l'apartat anterior.

6.1. La percepció dels infants, adolescents, monitors i monitores en l'esplai diari

6.1.1. La percepció dels infants i adolescents de l'esplai diari

Els resultats presentats en aquest apartat es poden consultar de manera detallada en l'Annex 5.1. Informe Esplai Diari Infants i Joves. El conjunt de dades obtingudes mostra que els esplais diaris es configuren com un espai amb una funció predominantment educativa en lleure, amb una important funció compensatòria i de suport socioemocional, especialment rellevant per a determinades realitats d'infants i joves. En primer lloc, el fet que la iniciativa d'assistència provingui majoritàriament de les famílies, però amb acord de l'infant, indica una combinació de decisió adulta i acceptació activa per part dels infants i joves. Aquesta combinació es reforça pel fet que una proporció elevada voldria augmentar la freqüència de participació (43 %) i continuar en el servei (75,4 %). Això suggereix que, malgrat no ser una iniciativa originàriament autònoma, l'experiència és percebuda com a significativa i positiva. Aquesta tendència encara es veu més accentuada en el cas de les noies, que mostren una major vinculació amb el servei, coincidint també amb una major valoració dels espais de suport relacional i emocional.

Les motivacions declarades pels infants permeten aprofundir en aquesta interpretació. D'una banda, manifesten motius recreatius i de relació (fer amistats, divertir-se), però de l'altra apareixen funcions de conciliació familiar i suport acadèmic (no estar sols a casa, fer deures). Aquesta dualitat s'accentua quan s'analitzen les diferències d'edat: els més petits (la franja de 8-12 anys) associen l'esplai, amb més freqüència que els joves (franja de 13-18 anys), amb les funcions de protecció (no estar al carrer), suport emocional (parlar d'emocions, desconnectar de problemes) i cobertura de necessitats familiars (horaris laborals dels progenitors). Això indica que, en aquestes edats, el servei funciona també com un espai de contenció i cura, i no només de lleure.

Aproximadament un terç dels infants d'aquests esplais no realitza cap activitat extraescolar, més enllà de l'esplai diari. Aquesta situació està associada tant a limitacions materials com de suport personal i de disponibilitat horària. Els infants amb pares i mares nascuts a l'estranger gaudeixen de menys activitats fora de l'escola que els que tenen pares i mares nascuts a Espanya. Les diferències per continent de naixement amplien aquesta idea, amb percentatges especialment elevats de no participació entre infants nascuts a Àsia, Amèrica i Àfrica.

La funció compensatòria d'aquests esplais es fa evident, doncs, quan s'introdueix la variable d'origen. Els infants i joves nascuts a l'estranger recorren en major proporció a l'esplai amb objectius acadèmics (50 %), si els comparem amb els infants del mateix esplai nascuts a Espanya (31 %). Aquesta diferència és estadísticament significativa, element que suggereix un major ús dels esplais diaris amb finalitats acadèmiques entre els joves d'origen estranger. Alhora, aquests mateixos joves participen menys en activitats esportives (un 52,9 % no en fan cap) en comparació amb els nascuts a Espanya (26,1 %), la qual cosa indica una desigualtat en l'accés a altres espais de socialització estructurada. Al mateix temps, altres activitats organitzades o de suport personal (com anar al psicòleg) són també molt més freqüents entre els nascuts a Espanya. Tot plegat fa evidents les diferències en recursos disponibles o en capital social i cultural entre aquests dos col·lectius.

L'esplai diari esdevé un espai substitutiu o complementari per als infants i joves que no fan altres activitats a les tardes. Aquests declaren en major proporció que hi van per no estar al carrer o per poder parlar dels seus problemes. És a dir, aquest esplai absorbeix funcions de lleure educatiu, juntament amb funcions de protecció social i suport emocional, que altres espais no cobreixen. Aquestes funcions són especialment rellevants si es té en compte que els joves que no participen en altres activitats a les tardes presenten nivells de satisfacció més baixos en àmbits com la família, les amistats i la vida en general, fet que podria reforçar la idea que es tracta d'un col·lectiu potencialment més vulnerable.

De manera coherent amb això, les dades sobre percepcions de discriminació mostren que, tot i ser globalment baixes, es concentren en l'àmbit escolar i en relació amb l'origen i l'aspecte físic. En contrast, l'esplai diari apareix com un entorn especialment segur i acollidor. La valoració positiva que els infants i joves fan dels monitors/es —en termes d'escolta, no judici, suport, confiança i ajuda emocional— mostra com aquest espai funciona com a entorn protector i de reconeixement, en contraposició amb altres contextos on els infants i joves poden experimentar més exclusió. Aquest fet reforça la funció d'aquests esplais com a espais de vinculació significativa amb adults de referència.

Les dimensions relacional i emocional també són destacables en les respostes dels infants i joves, que identifiquen aprenentatges vinculats a la gestió emocional, la confiança en adults i la comprensió de les pròpies vivències, mentre que els professionals observen millores en àmbits més visibles com ara les relacions entre iguals i l'autoestima acadèmica. Aquesta diferència de percepció suggereix que l'impacte del servei és multidimensional: intern i subjectiu per als infants, i observable en comportaments i rendiment per als professionals.

Finalment, el nivell global de satisfacció vital entre els infants i joves d'aquests esplais és similar al de la resta de la població infantil, malgrat les situacions de vulnerabilitat detectades en alguns grups. Aquesta valoració es pot interpretar com un indicador del paper compensador que fa l'esplai diari. Tot i això, les diferències per edat —amb més satisfacció cap al servei entre els adolescents— apunten a una major valoració del recurs a mesura que augmenten les necessitats d'autonomia i suport fora de la família.

En síntesi, els esplais diaris analitzats no només actuen com un espai de lleure, sinó com un dispositiu clau de compensació de desigualtats, suport emocional i inclusió social, amb un impacte especialment rellevant en infants amb menys possibilitats d'accés a altres recursos i en situacions de major vulnerabilitat.

6.1.2. La percepció dels monitors i monitores de l'esplai diari

Els resultats presentats en aquest apartat es poden consultar de manera detallada en l'Annex 5.2. Informe Esplai Diari Educadors i Educadores. L'anàlisi de la mirada dels educadors i educadores permet aprofundir en la configuració estructural dels serveis i en la manera com aquests són implementats, i revela una certa tensió entre la seva vocació socioeducativa, les condicions materials en què es desenvolupa i les expectatives de millora identificades pels mateixos equips.

En primer lloc, la composició professional mostra un predomini clar de perfils vinculats al lleure educatiu (62 %), complementats per figures de direcció i coordinació (27 %) i, en una proporció menor, per professionals amb formació específica en l'àmbit social (educadors/ores i integradors/ores socials). La distribució suggereix que el servei manté una identitat fortament arrelada en el camp del lleure, més que no pas en l'àmbit estrictament socioeducatiu especialitzat. Les condicions laborals són també particulars, ja que gairebé la meitat de professionals treballa menys de 20 hores setmanals i només un percentatge reduït s'apropa a la jornada completa. Aquesta situació pot tenir implicacions importants, tant en la continuïtat de les intervencions com en la capacitat de desplegar processos educatius sostinguts i profunds, especialment en contextos de major vulnerabilitat.

Malgrat aquestes limitacions estructurals, la percepció que aquests professionals tenen dels infants és majoritàriament positiva. Combina el reconeixement de potencialitats amb una marcada consciència de les necessitats. Aquesta doble mirada és coherent amb el paper dels serveis com a espais que acullen infants amb realitats diverses, en què la família i el mateix infant es configuren com a principals agents de derivació. El protagonisme de la derivació familiar reforça la idea que el servei és percebut socialment com un recurs de suport quotidià i de lleure, més enllà de la seva dimensió estrictament educativa.

La percepció positiva es trasllada també a la valoració de l'experiència dels infants dins l'esplai. Segons els professionals, la majoria dels infants se senten respectats, escoltats, compresos i emocionalment segurs. Això consolida la imatge del servei com un entorn protector i de benestar relacional. Al mateix temps, gairebé la totalitat dels professionals (96,7 %) reconeixen que un dels objectius centrals del servei és combatre les desigualtats educatives. No obstant això, quan s'analitza l'impacte percebut, es detecta que aquest es concreta més en dimensions socioemocionals i relacionals —com ara l'autoestima, la confiança i les relacions entre iguals— que no pas en la millora dels resultats acadèmics o en la relació amb el sistema educatiu formal. Aquesta diferència suggereix que, tot i la voluntat de contribuir a l'equitat educativa, el servei actua principalment en els factors indirectes que la condicionen, més que en els resultats escolars en sentit estricte.

Aquesta orientació cap a l'acompanyament emocional i relacional es veu reforçada per la identificació de necessitats formatives per part dels professionals. La demanda de més formació en salut mental infantil i adolescent, així com en l'atenció a infants tutelats pel sistema de protecció, podria indicar un increment de la complexitat dels perfils atesos i consciència sobre la mancança formativa en aquests àmbits. Es pot pensar en una millor adequació entre la formació predominant en l'àmbit del lleure i les necessitats emergents del servei, que requereixen competències més especialitzades per abordar situacions de vulnerabilitat.

Els resultats també assenyalen que cal escoltar més els infants en els assumptes familiars per prevenir el maltractament infantil, ja que el 52,5 % dels professionals estan totalment d'acord amb aquesta afirmació i el 33,7 % hi estan bastant d'acord. Amb dades similars, es reforça la idea que el servei es troba en una posició clau per a la detecció i la intervenció precoç. Aquesta afirmació posa de manifest la importància d'incorporar la veu dels infants com a element central en els processos de protecció, així com el potencial del servei per esdevenir un espai de confiança des del qual canalitzar aquestes situacions.

La valoració global dels esplais diaris és molt bona i només es fa evident una certa divisió entre els equips de monitors/es pel que fa a l'estabilitat i el canvi. Aproximadament un 60 % dels professionals considera que el servei ha de mantenir-se tal com està, mentre que un 40 % identifica àmbits de millora, entre els quals destaquen l'ampliació del servei, el reforç del treball grupal, una millor atenció a la diversitat i la millora de les condicions laborals. Amb tot, predomina un alt nivell de satisfacció professional (mitjana de 8,1 sobre 10). Malgrat les limitacions estructurals i les necessitats identificades, els professionals mostren un elevat grau de compromís i valoració positiva. Aquesta satisfacció pot interpretar-se com el resultat de la percepció d'utilitat i impacte de la seva tasca, especialment en les dimensions relacionals i emocionals dels infants, que són el nucli central del valor del servei. En conjunt, les dades posen de manifest un servei amb una forta capacitat d'impacte socioemocional i relacional, sostingut per equips motivats però amb condicions laborals majoritàriament de jornada parcial i amb una necessitat creixent d'especialització per fer front a la complexitat de les situacions ateses.

6.2. La percepció dels infants, adolescents, monitors, monitores i antics monitors/es en l'esplai de cap de setmana

6.2.1. La percepció dels infants i adolescents en l'esplai de cap de setmana

Podeu consultar els resultats d'aquest apartat de manera més extensa a l'Annex 5.3. Informe Esplai de Cap de Setmana Infants i Joves. L'anàlisi d'aquestes dades posa de manifest un model amb una composició social i funcional diferenciada respecte dels serveis diaris. Hi predomina una lògica de lleure relacional però que, al mateix temps, adquireix també funcions compensatòries rellevants per a determinats col·lectius.

En primer lloc, la menor presència d'infants i monitors/es nascuts fora d'Espanya —clarament inferior a la dels serveis diaris de tarda— indica una accessibilitat o participació més baixa d'aquests col·lectius en els esplais de cap de setmana. Tot i això, el fet que un 22 % de les famílies siguin d'origen migrant suggereix una certa diversitat ètnica i cultural, no identificable en la participació directa dels infants. Aquesta presència esdevé especialment significativa quan es relaciona amb altres indicadors de vulnerabilitat, com el fet que els joves nascuts a l'estranger presenten una taxa molt més elevada de repetició escolar (18,2 % vs. 2,4 %).

Quan els joves d'origen estranger participen en aquests esplais, ho fan amb motivacions diferenciades. El fet que dos terços d'aquest grup assenyalin els deures com a motiu principal d'assistència, en contrast amb una proporció molt més baixa entre els nascuts

a Espanya, evidencia un ús més acadèmic del recurs. Aquest patró conviu amb una funció socialitzadora molt intensa: tots els infants nascuts a l'estranger identifiquen la creació d'amistats com a motivació, amb una diferència significativa respecte als nascuts a Espanya. En aquests casos, l'esplai de cap de setmana s'espera que proporcioni dues funcions —acadèmica i relacional— que responen a necessitats no cobertes en altres espais.

En termes generals, la participació en aquests esplais respon majoritàriament a una decisió voluntària dels infants (54 %), amb un paper rellevant de la família com a agent prescriptor (31,7 %) i una presència molt marginal dels serveis socials. Aquesta distribució reforça la idea que es tracta d'un servei percebut principalment com a espai de lleure normalitzat, més que com a recurs d'intervenció social. Ho reforcen també les motivacions predominants, centrades en la socialització i el gaudi (fer amistats i divertir-se), mentre que la dimensió de cura (evitar la soledat a casa) apareix en tercer lloc, sense esdevenir el motiu principal.

Aquesta lectura canvia quan s'introdueixen variables de vulnerabilitat, especialment les vinculades a les experiències de discriminació. Tot i que globalment són baixes, es concentren en l'àmbit escolar i s'intensifiquen en l'adolescència, especialment en relació amb l'aspecte físic. Els i les joves que experimenten discriminació mostren patrons diferenciats: tenen menys autonomia en la decisió d'assistir, una major presència de derivacions per serveis socials, una menor participació en altres activitats i, sobretot, una demanda molt més intensa d'ampliació de la seva participació en l'esplai (93,8 %). Aquest conjunt d'indicadors suggereix que l'esplai de cap de setmana esdevé també, per aquestes persones joves, un espai especialment valuós de compensació i refugi, amb una funció protectora més acusada. Aquests mateixos infants i joves atribueixen a l'esplai, en una proporció més gran, un impacte positiu en el seu rendiment acadèmic, especialment en el cas de la discriminació per origen cultural. D'aquesta manera, la percepció d'utilitat d'aquest esplai augmenta en contextos de major vulnerabilitat, i el seu impacte no només es limita a la dimensió relacional, sinó que és també reinterpretat en clau de suport educatiu.

L'avaluació que fan els infants del funcionament intern del servei és molt positiva. La satisfacció amb les activitats, els materials i els espais és elevada, tot i que apareixen algunes limitacions puntuals en termes d'infraestructura. Més rellevant encara és la valoració de l'entorn relacional: la majoria dels infants se senten respectats, escoltats i compresos, sense diferències significatives per gènere o edat. Aquest aspecte connecta directament amb la valoració que aquests infants fan dels monitors/es. Són percebuts com a figures de referència, suport i mediació emocional.

En l'aspecte lingüístic, les dades mostren una coexistència clara entre català i castellà, amb una diferenciació segons contextos relacionals. El català predomina com a llengua de comunicació en la comunicació infants-monitors/es. Ara bé, entre el grup d'iguals, el català perd presència, sobretot entre els infants en què predomina de forma molt evident l'ús social del castellà. També entre l'equip de monitors/es, encara que en una proporció menor. Aquesta distribució suggereix que l'esplai actua també com un espai de contacte lingüístic on el català té una funció de llengua de referència institucional, però amb una implantació desigual en les relacions informals. El fet que la participació en altres activitats extraescolars estigui associada a un major ús del català, reforça la idea que l'accés a espais educatius estructurats contribueix a la integració lingüística.

En l'esplai de cap de setmana, les dades indiquen que un 63,2 % realitza almenys una activitat extraescolar a banda de l'esplai. Això demostra un nivell significatiu de vinculació amb altres espais de lleure. Al mateix temps, el grup que no fa cap més activitat extraescolar presenta pitjors nivells de satisfacció en àmbits clau com la salut, l'entorn comunitari i la vida en general. Podem dir, doncs, que l'esplai en aquests casos contribueix al benestar general, especialment per als infants amb menor accés a recursos.

Els nivells globals de satisfacció vital dels infants que participen en aquests esplais són similars als de la població general, però conviuen amb diferències internes rellevants. D'una banda, es manté la tendència que l'àmbit escolar obté una valoració més baixa, especialment entre els infants més grans. De l'altra, els infants i joves nascuts a l'estranger presenten nivells de satisfacció significativament més baixos en múltiples dimensions, incloent-hi la relació amb els monitors/es, la salut i la vida en general. Aquest resultat fa evident un repte significatiu en la funció de compensació de desigualtats en aquests esplais, malgrat obtenir valoracions positives per part de tots els infants.

Les dades recollides a través dels qüestionaris mostren, doncs, que els esplais de cap de setmana funcionen principalment com a espais de socialització i lleure, però amb una capacitat clara d'assumir funcions compensatòries en situacions de vulnerabilitat. Aquesta funció és més clara en col·lectius amb experiències de discriminació, menor participació en altres activitats o necessitats educatives específiques. Es fa, doncs, evident el potencial del servei com a espai inclusiu, però al mateix temps també s'evidencien les seves limitacions per incidir en les desigualtats més arrelades.

6.2.2. La percepció dels monitors i monitores en l'esplai de cap de setmana

Els resultats presentats en aquest apartat es poden consultar de manera detallada en l'Annex 5.4. Informe Esplai de Cap de Setmana Monitors i Monitores. L'anàlisi de les percepcions dels monitors i monitores d'aquests esplais posa de manifest un alt compromís educatiu, amb forta identitat comunitària, però alhora també amb certes limitacions estructurals i formatives que condicionen l'abast de la seva intervenció.

El perfil dels equips de monitors/es mostra una composició relativament homogènia i jove (mitjana de 22 anys), amb una presència molt baixa de persones nascudes a l'estranger i una clara majoria femenina. Es tracta d'un voluntariat fortament arrelat, amb trajectòries juvenils locals i amb poca diversitat d'orígens, fet que pot tenir limitacions en la capacitat d'esdevenir agents de referència i representació per als infants i joves d'orígens diversos. Aquesta estructura es veu complementada per una rotació moderada: si bé hi ha perfils amb llargues trajectòries (fins a onze anys), la majoria dels monitors i monitores se situa en franges d'entre un i tres anys d'experiència, cosa que indica una renovació contínua.

Es confirma una mirada clarament positiva cap als infants per part dels monitors i monitores, en coherència amb el que ja s'observa en altres dades de la FCE. Els monitors i monitores identifiquen la família i els mateixos infants com a principals agents d'interacció, i això reforça la idea d'un servei percebut com a espai de lleure normalitzat i voluntari. Al mateix temps, és evident la seva consciència pel que fa a les limitacions

estructurals que afecten la participació dels infants en altres activitats (temps i recursos econòmics), encara que aquesta no és la situació majoritària en aquests esplais.

L'equip de monitors/es obté, per part dels infants i joves, valoracions molt positives, especialment en relació amb l'acollida, el no judici i la motivació que tenen els infants per continuar-hi assistint. Els monitors i monitores identifiquen l'impacte principal del servei en l'àmbit socioemocional i convivencial. Les millores en autonomia, relacions entre iguals i treball en equip són àmpliament reconegudes, i prenen encara més rellevància en el cas d'infants en contextos de vulnerabilitat, en els quals el servei esdevé un espai de desconnexió dels problemes familiars i de construcció de vincles de confiança amb adults de referència. Això reforça la idea que l'esplai de cap de setmana, tot i la seva orientació de lleure, exerceix també una funció protectora rellevant, centrada en processos personals i relacionals.

Aquesta funció es desenvolupa en un context en què els mateixos monitors/es identifiquen necessitats en la seva preparació. Tot i sentir-se competents en àmbits com la identitat de gènere o l'orientació sexual, reconeixen menys confiança en qüestions com la salut mental, la migració, la discapacitat o l'origen ètnic. Justament aquests àmbits coincideixen amb alguns dels reptes actuals, com les situacions de vulnerabilitat, les desigualtats o la diversitat cultural dels infants. Queda clar que la complexitat social també impacta i interpel·la el lleure educatiu dels esplais de cap de setmana i que aquesta situació influeix en la relació amb les famílies. Tot i que hi ha espais de contacte puntuals o formals (reunions, festes), la relació és poc freqüent i, sovint, poc profunda i continuada. Això redueix el potencial del servei com a espai de treball comunitari i com a pont entre els diferents entorns de vida dels infants.

Malgrat aquestes limitacions, el nivell de compromís dels monitors/es és alt, tant en termes d'assistència com d'implicació en les tasques organitzatives. Aquest compromís, segons els mateixos monitors i monitores, els comporta beneficis personals, com ara el creixement personal i emocional o la construcció de vincles significatius i el desenvolupament d'una consciència social. El fet que aquestes percepcions es mantinguin també entre els antics monitors/es reforça la idea que els esplais de cap de setmana tenen un impacte sostingut en el temps, tant en l'àmbit personal com en el professional.

Els aprenentatges adquirits pels monitors i monitores són percebuts com a altament transferibles, amb un impacte clar en el desenvolupament de competències personals i professionals. La valoració especialment elevada en aspectes com ara la cohesió de grup i la creació d'entorns segurs —amb consens pràcticament unànime— indica una forta identificació amb la dimensió educativa i socioemocional. Més enllà de la funció recreativa, els monitors/es es perceben clarament com a agents educatius amb responsabilitat en el benestar dels infants.

Entre aquests equips de monitors/es hi ha una satisfacció global molt alta amb la tasca que desenvolupen (8,96 sobre 10). Els elements més valorats —els valors transmesos, el vincle amb els infants i l'equip i el sentit de pertinença— apunten a una experiència fortament significativa des del punt de vista identitari, amb una alta implicació emocional i vocacional.

Els esplais de cap de setmana, segons els monitors/es, esdevenen espais sostinguts per a equips joves i altament implicats, amb una forta orientació relacional i educativa, però amb reptes importants en termes de diversitat, formació especialitzada i articulació amb altres agents.

6.2.3. La percepció dels antics monitors/es

Els resultats presentats en aquest apartat es poden consultar de manera detallada en l'Annex 5.5. Informe de Resultats d'Antics Monitors i Monitores. L'anàlisi de les percepcions dels antics monitors i monitores aporta una dimensió longitudinal al conjunt de dades, que permet comprendre l'impacte del model d'esplai no només en els infants participants, sinó també en les trajectòries personals i professionals dels qui hi han estat vinculats. Aquesta mirada retrospectiva reforça, en un alt grau, les valoracions positives observades en els equips actuals, però hi afegeix matisos relatius a l'evolució del servei i al seu reconeixement social.

En primer lloc, el perfil dels antics monitors/es presenta característiques similars a les dels equips actuals pel que fa a la composició de gènere i l'origen. Resulta rellevant que gairebé la meitat d'aquests monitors/es hagin participat anteriorment com a infants en l'esplai. Això posa en relleu la important tasca educativa, amb itineraris de continuïtat i de fidelització. Es reforça la idea de l'esplai com a espai de socialització prolongada, amb capacitat de generar identificació i implicació sostinguda en el temps.

Els antics monitors/es també tenen una visió predominantment positiva dels infants, centrada en aspectes actitudinals i de valors, en línia amb els equips de monitors/es actuals. Tanmateix, incorporen amb més claredat la identificació de situacions de vulnerabilitat (socioeconòmica, cultural o familiar), tot i que no són l'element central de la seva descripció. Podem concloure, doncs, que existeix, d'una banda, el reconeixement de les dificultats i, de l'altra, la persistència d'un enfocament en les potencialitats dels infants que sembla ser una característica estructural del model.

Igual que els monitors/es en actiu, els antics monitors/es identifiquen millores significatives en autonomia, relacions entre iguals i treball en equip, amb consens molt elevat. Aquesta coincidència entre generacions consolida la idea que l'impacte principal de l'esplai es manté estable en el temps i se centra en les dimensions socioemocionals i convivencials. Aquesta estabilitat reforça la coherència interna del model i la seva capacitat de generar resultats consistents.

L'impacte de l'experiència de monitoratge en els individus apareix com un dels elements més destacats. Els antics monitors/es atribueixen a aquesta etapa millores en el compromís social, el creixement personal i el gaudi del temps lliure, així com un desenvolupament significatiu d'habilitats transferibles a l'àmbit laboral i social. Aquesta valoració positiva coincideix amb la dels monitors/es actuals, però té més pes en els antics monitors/es perquè es formula des de la distància temporal, cosa que en reforça la solidesa. A més, es posa de manifest una incidència clara en la sensibilitat comunitària i en la vocació professional, fet que indica que l'esplai pot actuar com a espai de configuració d'identitats i orientacions vitals.

Pel que fa a la valoració de l'evolució de l'esplai, la percepció majoritària és que ha millorat amb el temps, especialment en la seva capacitat de resposta a les necessitats dels infants i en la seva funció educativa i inclusiva. Aquest resultat apunta a una adaptació progressiva del model a contextos socials més complexos, en línia amb les

necessitats identificades en les dades actuals (diversitat, vulnerabilitat, funcions compensatòries). Tanmateix, el fet que una part significativa consideri que alguns aspectes es mantenen igual indica que aquesta evolució no ha estat homogènia ni plena. Aquest és el cas del reconeixement social de la funció socioeducativa i de la preparació dels monitors/es. En ambdós aspectes, les opinions es divideixen entre percepcions de millora i d'estancament. D'una banda, hi ha el repte de la consolidació del reconeixement del lleure com a agent educatiu de ple dret dins el sistema social. De l'altra, persisteixen reptes en la formació dels equips, que ja apareixien en les dades dels monitors/es en actiu, especialment davant la complexitat social creixent.

Si en els monitor/ess la satisfacció amb l'experiència era elevada, en aquest altre col·lectiu encara ho és més (9,17). Aquesta valoració no només reflecteix una experiència positiva en el passat, sinó també la construcció d'un record significatiu i durador, que reforça la idea de l'esplai com a espai amb un fort impacte biogràfic. En aquest sentit, la coincidència entre la satisfacció dels monitors/es actuals i la dels antics suggereix una continuïtat en la capacitat del model per generar implicació, identificació i sentiment de pertinença.

En síntesi, les dades dels antics monitors/es permeten confirmar i ampliar les conclusions derivades de les altres anàlisis: l'esplai és un espai amb un impacte sostingut en el temps, tant en els infants com en els educadors/es, amb una forta orientació socioemocional i comunitària. Al mateix temps, es posen de manifest els reptes del reconeixement social i la formació davant contextos cada vegada més diversos.

6.3. L'estudi de cas de Cervelló

L'estudi de cas de Cervelló (9.726 habitants, segons IDESCAT 2025) permet observar, en un context concret i acotat, la concreció de moltes de les dinàmiques identificades en l'anàlisi general dels esplais de la FCE, alhora que introdueix matisos importants derivats de la seva ubicació territorial, dimensió i trajectòria comunitària, i de l'anàlisi de l'esplai de cap de setmana El Raconet, que es troba en aquest municipi.

La combinació de dades quantitatives (qüestionaris a infants i monitors/es), presentades a l'Annex 6.1. Informe descriptiu Esplai El Raconet, amb aportacions qualitatives (grups de discussió amb les famílies de l'esplai, així com entrevistes a diferents agents educatius del municipi), presentades a l'Annex 6.2. Informe Grups de Discussió amb Famílies i Entrevistes amb Agents educatius de Cervelló, configura un relat coherent en què l'esplai El Raconet apareix com un espai fortament arrelat al territori, amb un alt valor educatiu i comunitari, però també amb limitacions en termes d'abast, visibilitat i capacitat inclusiva.

En primer lloc, el perfil dels infants participants en l'esplai d'aquest municipi mostra una composició relativament homogènia: es tracta majoritàriament d'adolescents (mitjana de 13 anys), noies i nascudes a Espanya, aspectes que configuren un espai de baixa diversitat cultural, representativa de la zona on es troba ubicat l'esplai. Aquest element és especialment rellevant si es posa en relació amb la percepció general que l'esplai és un espai inclusiu. Les dades suggereixen que aquesta inclusivitat es dona més en termes de clima i funcionament intern que en la diversitat efectiva dels perfils participants. Aquesta idea es reforça en el discurs de les famílies i agents educatius, que

assenyalen dificultats d'accés per a alguns col·lectius i el paper del "boca-orella" com a principal mecanisme d'entrada, fet que pot generar dinàmiques de reproducció de perfils similars i limitar l'obertura a nous grups d'infants i famílies diverses.

Més enllà de la relativa homogeneïtat, la valoració que fan els infants de la seva experiència és molt positiva i coherent amb el que expressen altres actors. L'esplai és clarament un espai de socialització, en què parlar amb amics i amigues és l'activitat central, complementada per activitats organitzades i la relació amb els monitors/es. Aquest predomini de la dimensió relacional es veu reforçat amb l'alt benestar percebut: els infants se senten escoltats, respectats, compresos i emocionalment segurs, i identifiquen els monitors/es com a figures de referència significatives. Aquesta valoració coincideix també amb l'opinió de les famílies i de l'escola, que destaquen el valor de l'esplai com a espai d'aprenentatge de formes de relació alternatives i de construcció de vincles duradors.

El clima relacional positiu descrit es combina amb una forta demanda de la participació: tots els infants voldrien anar-hi més dies. Aquesta dada, en un context en què la majoria d'infants ja participa també en altres activitats extraescolars, suggereix que l'esplai ocupa un lloc qualitativament diferenciat respecte a altres espais de lleure. No es tracta només d'una activitat més, sinó d'un entorn amb un alt valor afectiu i identitari. Més encara si tenim en compte que molts infants expressen el desig de continuar vinculats al projecte en el futur, fins i tot com a monitors/es, element que connecta amb el caràcter cíclic i intergeneracional destacat per les famílies.

L'anàlisi d'aquest cas d'estudi posa en relleu la tasca educativa de l'esplai en un municipi relativament petit. Si tenim en compte les percepcions dels diferents actors, es pot veure com els infants identifiquen processos d'acompanyament emocional i participació en la presa de decisions, mentre que les famílies destaquen aprenentatges vinculats a l'autonomia, la responsabilitat i la convivència. Al seu torn, l'escola subratlla la contribució a la socialització i a la cohesió, així com el sentiment de pertinença no només a l'entitat sinó també al municipi. Aquesta funció es veu reforçada per la participació activa de les famílies en el mateix esplai a través d'activitats compartides que ajuden a la construcció de comunitat i d'identitat col·lectiva, més enllà del grup d'infants, fet que contribueix a la cohesió social del municipi. Aquesta dimensió comunitària és també reconeguda i posada en valor per part de l'Ajuntament.

Malgrat el reconeixement d'aquest potencial comunitari, hi ha limitacions importants en termes d'articulació territorial. Les famílies i els agents educatius assenyalen la manca de coordinació entre l'esplai i altres recursos del territori, especialment amb l'escola, tot i reconèixer la col·laboració en algunes activitats conjuntes o derivacions. Aquesta connexió limitada redueix la capacitat de l'esplai per actuar de manera integrada dins el sistema educatiu i social local. Alhora, contrasta amb el seu paper potencial com a espai de detecció i prevenció de situacions de risc, funció que és reconeguda en l'àmbit institucional.

Els monitors/es consultats mostren un alt nivell de satisfacció i una visió positiva tant dels infants com de la seva pròpia experiència. Cal tenir en compte, però, que es tracta d'un equip amb trajectòries de participació breus, en contrast amb el valor que les famílies i l'Ajuntament atribueixen a la seva implicació i entusiasme. Aquesta relativa inestabilitat entre els monitors/es és una de les limitacions a tenir presents, ja que incideix en la dificultat de consolidar vincles estables amb els infants i alhora amb altres agents del territori.

L'estudi de cas de Cervelló fa evident una tensió estructural entre el valor altament reconegut del servei i la seva limitada visibilitat i suport institucional. D'una banda, tots els actors valoren molt positivament l'esplai, i destaquen la seva qualitat educativa, el seu impacte personal i comunitari i la satisfacció dels infants. De l'altra, es posen de manifest una manca de reconeixement per part de l'administració municipal, unes infraestructures limitades i una certa competència amb altres activitats, especialment esportives. Aquesta tensió es tradueix en demandes concretes: millora dels espais, major suport institucional, reforç de la comunicació externa i reconeixement de la tasca educativa dels monitors/es.

L'anàlisi del cas de Cervelló mostra un esplai amb una forta capacitat de generar vincles, aprenentatges i comunitat, sostingut per una elevada implicació dels seus membres, però amb reptes importants en termes d'obertura, coordinació i reconeixement. Aquesta combinació reflecteix tant el potencial transformador del model com les seves limitacions en contextos en què la seva consolidació depèn en un alt grau de dinàmiques locals i del suport institucional disponible.

6.4. L'estudi de cas d'Esplugues de Llobregat

L'estudi de cas d'Esplugues (48.424 habitants, segons IDESCAT 2025) permet analitzar la coexistència de dos models d'esplai diferenciats perquè en aquest municipi conviuen un esplai diari (Pubilla Cases - Can Vidalet) i un de cap de setmana (Espurnes), i comprendre que responen a perfils socials, necessitats i funcions diverses. L'anàlisi d'ambdós esplais permet comparar i identificar similituds i divergències entre dos tipus de recursos: l'esplai diari i l'esplai de cap de setmana. La triangulació de dades quantitatives dels infants i monitors i monitores (vegeu l'Annex 7.1. Informe descriptiu Esplai Espurnes i l'Annex 7.2. Informe descriptiu Esplai Pubilla Cases), juntament amb els discursos de les famílies i els agents educatius (vegeu l'Annex 7.3. Informe GD amb Famílies i entrevistes amb Agents educatius d'Esplugues de Llobregat), construeix un relat complex en què l'esplai és simultàniament un espai de lleure educatiu, social i comunitari, però alhora travessat per desigualtats, tensions estructurals i reptes d'articulació.

L'anàlisi dels dos esplais posa en relleu diferències molt marcades pel que fa al perfil dels participants. El de Pubilla Cases presenta una composició social més diversa i atén infants i joves de l'Hospitalet de Llobregat, ja que es troba situat a la zona limítrofa entre els dos municipis. L'esplai Pubilla Cases aplega una elevada presència d'infants d'origen migrant (30 % nascuts a l'estranger i més del 80 % amb pares nascuts fora d'Espanya), mentre que l'Espurnes mostra un perfil més homogeni d'infants, amb baixa presència dels d'origen migrant. A través de l'anàlisi dels relats i de les respostes rebudes es fan evidents les funcions que majoritàriament desenvolupa cada servei: l'esplai diari es vincula més clarament amb necessitats de cura, conciliació i suport educatiu en contextos de vulnerabilitat, mentre que l'esplai de cap de setmana s'identifica amb una lògica de lleure voluntari i relacional.

Aquesta diferenciació també es manifesta en els motius d'assistència i en els canals d'accés. A Pubilla Cases, el pes de la decisió familiar és més alt i el principal motiu és evitar que els infants estiguin sols a casa, fet que reforça la seva funció de suport a la conciliació i de cobertura de necessitats bàsiques de supervisió. En canvi, a Espurnes

predomina la iniciativa de l'infant i les motivacions vinculades a la socialització (fer amistats), la qual cosa indica un major grau d'autonomia i una relació amb el servei més vinculada al lleure escollit. Aquestes diferències no només reflecteixen perfils d'usuaris diferents, sinó també posicionaments diversos dels esplais dins l'ecosistema educatiu i social del municipi.

Tot i aquestes diferències, ambdós esplais comparteixen una base comuna pel que fa a la qualitat percebuda de l'experiència. En tots dos, els infants expressen nivells molt elevats de benestar relacional: se senten escoltats, respectats, compresos i emocionalment segurs, i identifiquen els monitors/es com a figures de referència. Aquest element constitueix un eix estructural del model i es veu reforçat per les aportacions de les famílies, que valoren especialment la proximitat, el compromís i el rol educatiu dels monitors/es, considerats models positius de joventut.

Hi ha, però, diferències funcionals entre els dos esplais que es fan especialment visibles en els impactes percebuts i en la relació amb altres activitats. A l'esplai Pubilla Cases el motiu principal pel qual els infants hi van és per no estar sols a casa i perquè els progenitors treballen i no poden estar per aquests infants, mentre que a Espurnes el focus se situa en el gaudi del temps lliure i en la dimensió relacional. Aquest contrast reforça la idea que l'esplai diari assumeix una funció més compensatòria i educativa en sentit ampli, mentre que el de cap de setmana principalment fa una funció d'espai de socialització i desenvolupament personal en un context més normalitzat. Aquesta situació també concorda amb la participació en activitats extraescolars: mentre que a Pubilla Cases la meitat dels infants no en realitza cap, a Espurnes la majoria sí que participa en altres activitats. Aquest patró confirma que els dos esplais ocupen posicions diferents en la trajectòria educativa i social dels infants: un com a recurs principal en contextos de menor accés a altres oportunitats, i l'altre com a complement dins d'un itinerari més diversificat.

Les percepcions de discriminació, tot i ser baixes en ambdós esplais, introdueixen matisos rellevants. A Pubilla Cases destaquen les vinculades a l'origen cultural i l'aspecte físic, mentre que a Espurnes apareixen també referències a la salut mental. En ambdós casos, l'escola esdevé el context on, amb un índex més alt, es produeixen aquestes experiències, mentre que l'esplai es consolida com a entorn més protector. Aquest fet reforça la funció de l'esplai com a espai de reconeixement i inclusió educativa, especialment en contextos de diversitat i vulnerabilitat.

Pel que fa als equips de monitors/es, també s'observen diferències significatives. A Pubilla Cases, els monitors i monitores mostren una major atenció a les necessitats dels infants, en coherència amb el perfil més vulnerable dels participants, mentre que a Espurnes predomina una visió centrada en els aspectes positius. La satisfacció dels monitors/es reflecteix també aquestes diferències: és més baixa a Pubilla Cases (7,20) que a Espurnes (8,60), possiblement a causa d'una exigència més alta i de la complexitat del treball en contextos de més vulnerabilitat, així com del caràcter voluntari que té l'esplai Espurnes, perquè és de cap de setmana. Amb tot, en ambdós casos es manté una valoració positiva de la tasca, especialment pel que fa als aprenentatges i valors que es transmeten.

Des de la perspectiva de les famílies i dels agents educatius, es posa en relleu l'important paper que aquests esplais porten a terme des de la dimensió comunitària. Ambdós esplais són percebuts com a espais que afavoreixen la convivència i la cohesió social. Es reconeix també que contribueixen a generar vincles intergeneracionals. En el

cas de Pubilla Cases, s'accentua el seu arrelament històric i la continuïtat generacional, mentre que Espurnes destaca per la seva voluntat d'obertura i participació en activitats comunitàries.

El reconeixement per part de les famílies i alguns agents educatius contrasta amb la percepció generalitzada de manca de suport i reconeixement per part de l'administració municipal. Tant les famílies com els agents entrevistats assenyalen limitacions en infraestructures, recursos i visibilitat, així com tensions amb altres àmbits com ara l'esport federat, que dificulten compaginar activitats. Aquesta situació s'expressa també en la dificultat de garantir el relleu dels equips i en la necessitat de reforçar la formació del monitoratge.

La coordinació d'aquests esplais amb altres agents educatius del territori es considera insuficient per part dels agents educatius i les famílies. Tot i que hi ha casos de prescripció de l'esplai des de l'escola o derivacions en situacions de vulnerabilitat, es detecta marge de millora en la integració de l'esplai dins les xarxes educatives i socials locals. Aquesta manca d'articulació limita la capacitat del servei per desplegar tot el seu potencial com a agent preventiu i comunitari.

El cas d'Esplugues de Llobregat fa evident la tensió estructural entre inclusivitat i risc de segregació en l'esplai. D'una banda, l'esplai és percebut com un espai obert i integrador, capaç d'acollir diversitat de perfils. De l'altra, es planteja el risc que, especialment en determinats contextos, pugui concentrar població amb situacions de vulnerabilitat, i configurar-se com un recurs parcialment segregat. Aquest repte reflecteix els límits del model en absència de polítiques públiques més estructurades de suport i equitat. La pràctica d'aquests esplais acaba fent evident la seva capacitat d'adaptació als contextos específics, malgrat la necessitat de reforçar-ne el reconeixement, els recursos i l'articulació per tal de garantir-ne l'impacte i l'equitat.

7. Reflexions finals

L'anàlisi integrada del conjunt de resultats permet concloure que els esplais vinculats a la Federació Catalana de l'Esplai (Fundesplai) desenvolupen una funció de lleure socioeducatiu central, amb una elevada capacitat de generar impactes significatius en el desenvolupament personal, social i comunitari dels infants i joves, alhora que contribueixen com espais de compensació davant desigualtats socioeducatives.

En primer lloc, els resultats fan evident que l'esplai és un entorn altament inclusiu en termes de clima relacional i experiència subjectiva. Els infants manifesten de manera majoritària sentir-se respectats, escoltats, acollits i emocionalment segurs, cosa que situa aquest espai per sobre d'altres àmbits de socialització com ara l'escola o el barri, pel que fa a percepcions de benestar i manca de discriminació. Aquestes dades permeten afirmar que la seva funció inclusiva té a veure amb l'accés formal i la creació d'entorns protectors i de reconeixement, que afavoreixen la vinculació amb adults de referència i amb el grup d'iguals. I tota aquesta tasca es porta a terme amb un alt nivell de satisfacció tant per part dels equips educatius com dels infants que, en el seu conjunt, majoritàriament voldrien anar-hi més dies. Amb tot, la funció inclusiva adopta formes diferenciades segons la modalitat d'esplai i el perfil dels participants. Vegeu aquestes les dades de síntesis de tots els qüestionaris a l'Annex 5.6. Informe de Síntesi Descriptiva. En el cas dels esplais diaris, majoritàriament s'hi vinculen famílies en situació de vulnerabilitat, amb un alt percentatge de famílies nouvingudes (en un 56 % dels casos un o ambdós progenitors han nascut a l'estranger) i amb prop d'un 30 % dels infants nascuts també a l'estranger. En el cas dels infants i les famílies dels esplais de cap de setmana, les dades són significativament diferents. Són tres vegades menors: en un 22 % dels casos un o ambdós progenitors han nascut a l'estranger i només un 8 % dels infants han nascut fora d'Espanya.

Els esplais diaris concentren infants i famílies en situacions de vulnerabilitat, amb menor accés a altres recursos educatius o de lleure. En més d'un terç dels casos, els mateixos infants expliquen que assisteixen a l'esplai perquè la seva família treballa i no pot estar amb ells i elles. En el cas de l'esplai de cap de setmana, aquesta situació només apareix en un 10 % dels casos. En aquest context, l'esplai diari assumeix una funció clarament compensatòria, que combina el lleure, el suport a la conciliació familiar, el reforç educatiu i l'acompanyament socioemocional. Per contra, els esplais de cap de setmana esdevenen més aviat espais de lleure relacional i socialització en contextos més normalitzats, tot i que també activen funcions protectores i compensatòries en situacions específiques de vulnerabilitat, especialment vinculades a experiències de discriminació o manca d'accés a altres activitats de lleure.

Aquesta diferenciació funcional posa de manifest que els esplais són flexibles i s'adapten a contextos i necessitats diversos. En tots els casos, però, es constata que l'impacte principal del servei se situa en les dimensions socioemocionals i relacionals —millora de l'autonomia, la responsabilitat, l'autoestima, les habilitats socials i la capacitat de treball en equip—, més que en la millora de resultats acadèmics, encara que aquestes competències també hi tenen un impacte indirecte clar.

En el cas dels esplais de cap de setmana, es van poder recollir dades sobre la llengua de relació. Entre els grup d'iguals, el català té menys presència, sobretot entre els infants en què predomina de manera molt evident l'ús social del castellà. També entre l'equip

educatiu, encara que en una proporció menor. Amb tot, el català és la llengua predominant en la comunicació entre monitors/es i infants. Es pot dir, doncs, que aquest esplai actua com un espai de contacte lingüístic en el qual el català té una funció de llengua de referència institucional i de socialització, amb una implantació desigual en les relacions informals.

Els resultats obtinguts també indiquen que l'esplai exerceix una funció rellevant en la prevenció de situacions de risc i en la detecció de necessitats, gràcies a la proximitat relacional amb els infants i les seves famílies, i a la confiança que aquestes dipositen en els monitors i monitores. Els esplais són percebuts com a espais de confiança on poder expressar emocions i situacions personals, amb el valor que això té pels infants. Es constata també una articulació limitada d'aquests serveis amb altres agents del sistema educatiu i social, fet que en condiciona i limita la seva projecció i impacte.

En relació amb els equips educatius, els resultats mostren un alt nivell de compromís, satisfacció i identificació amb la tasca. No obstant això, també es fan evidents limitacions estructurals i formatives, com ara les jornades laborals parcials en el cas dels esplais diaris, la rotació dels equips o la necessitat de formació especialitzada en àmbits vinculats a la complexitat social (salut mental, migració o protecció a la infància). Cal fer referència també al fet que els equips educatius encara no reprodueixen la diversitat d'origen i cultural dels infants que acullen.

La perspectiva longitudinal aportada pels antics monitors/es reforça la solidesa dels resultats, mostrant que l'impacte de l'esplai és sostingut en el temps i transcendeix l'etapa de participació directa. L'experiència de monitoratge esdevé un espai de creixement personal, compromís social i construcció de trajectòries professionals que evidencia el caràcter transformador del model no només per als infants, sinó també per als joves educadors/es.

Els estudis de cas de Cervelló i Esplugues de Llobregat permeten contextualitzar aquests resultats i mostrar com la funció socioeducativa dels esplais es concreta en el territori. En ambdós casos, es confirma el seu paper com a espais de socialització, generació de vincles i cohesió comunitària, així com la seva capacitat d'articular relacions intergeneracionals i de contribuir a la identitat col·lectiva. Tanmateix, també s'hi identifiquen limitacions recurrents: dificultats d'accés per a determinats perfils d'infants que en queden exclosos, manca de visibilitat, insuficient reconeixement institucional i una coordinació encara feble amb altres recursos educatius. Els dos estudis de cas posen en relleu també la tensió estructural entre el fort reconeixement intern del valor dels esplais —per part d'infants, famílies i equips— i el seu limitat reconeixement extern en termes institucionals i de recursos. Aquesta tensió condiciona la seva capacitat d'ampliar l'abast, millorar les condicions materials i reforçar la seva funció com a agents educatius i socials de ple dret.

L'anàlisi realitzada permet concloure que els esplais de la Fundació Catalana de l'Esplai (Fundesplai) constitueixen un recurs socioeducatiu de gran valor, amb una capacitat significativa per incidir en el benestar, el desenvolupament i la inclusió dels infants i joves, fins i tot en contextos de desigualtat. Tot i que el seu impacte es manifesta principalment en les dimensions socieducatives, relacionals i socioemocionals, i que la seva capacitat per transformar desigualtats estructurals es veu condicionada per factors externs, els resultats evidencien el seu important potencial com a agents educatius i comunitaris. En aquest sentit, reforçar el reconeixement per part de les administracions municipals, la formació dels equips i la coordinació amb altres agents del territori podria

contribuir a consolidar i ampliar aquest potencial transformador. Malgrat els reptes identificats, els esplais esdevenen pels infants i les seves famílies espais de referència que generen vincles significatius, promouen oportunitats de participació i contribueixen de manera positiva al desenvolupament integral dels infants i joves que acullen.

8. Bibliografia

Consell Escolar de Catalunya. (2020). *El temps a l'educació* (Document 2/2020). Generalitat de Catalunya. https://projectes.xtec.cat/conselleducacio/wp-content/uploads/usu694/2020/04/Temps-a-l%E2%80%99educaci%C3%B3_web.pdf

Fundació Catalana de l'Esplai. (2025). *Memòria 2024-2025*. Fundesplai. https://www.fundesplai.org

Fundació Catalana de l'Esplai. (2024). *Missió, visió i valors*. Fundesplai. https://www.fundesplai.org

Fundació Catalana de l'Esplai. (2024, novembre). *Diari de la Fundació Catalana de l'Esplai* (núm. 90). https://www.fundesplai.org

Secretaria de Cicles de Vida i Ciutadania i la Direcció General de Joventut del Departament de Drets Socials i Inclusió. (2026). *Estratègia de reconeixement del lleure educatiu de base associativa, voluntària i comunitària a Catalunya 2026-2030*. Generalitat de Catalunya. https://hdl.handle.net/20.500.14622/1877

9. Annexos

1. Consentiments Informats

Annex 1.1 Consentiment informat per respondre qüestionaris per a menors de 14 anys

Annex 1.2 Consentiment informat per participar al grup d'experts

2. Qüestionaris

Annex 2.1 Qüestionari a infants i adolescents Esplai Diari
Annex 2.2 Qüestionari a infants i adolescents Esplai Cap de Setmana
Annex 2.3 Qüestionari a educadors/es Esplai Diari
Annex 2.4 Qüestionari a monitors/es Esplai Cap de Setmana
Annex 2.5 Qüestionari a antics monitors/es

3. Guions Grups de Discussió amb Famílies

Annex 3.1 Guió Grup Discussió amb famílies d'Esplai Diari
Annex 3.2 Guió Grup Discussió amb famílies d'Esplai Cap de Setmana

4. Guió Entrevistes amb Agents Educatius

Annex 4.1. Guió d'Entrevista d'Agents Educatius

5. Informes

Annex 5.1. Informe Esplai Diari Infants i Joves

Annex 5.2. Informe Esplai Diari Educadors i Educadores

Annex 5.3. Informe Esplai de Cap de setmana Infants i Joves

Annex 5.4. Informe Esplai de Cap de setmana Monitors i Monitores

Annex 5.5. Informe Antics monitors/es

Annex 5.6. Informe de Síntesi Descriptiva

6. Informes d'Estudi de Cas del Cervelló

Annex 6.1. Informe descriptiu Esplai Raconet

Annex 6.2. Informe Grups de Discussió amb Famílies i Entrevistes amb Agents educatius de Cervelló

7. Informes d'Estudi de Cas d'Esplugues de Llobregat

Annex 7.1. Informe descriptiu Esplai Espurnes

Annex 7.2. Informe descriptiu Esplai Pubilla Cases

Annex 7.3. Informe GD amb Famílies i entrevistes amb Agents educatius d'Esplugues de Llobregat